

Beslissing van 12 december 1994, nr. 94-C/C-41

Inzake:

N.V. VLAAMSE UITGEVERSMAATSCHAPPIJ (hierna "VUM" genoemd)
met maatschappelijke zetel te 1702 Groot-Bijgaarden, Gossetlaan 30

en

De aandeelhouders van N.V. HET VOLK (hierna "HET VOLK" genoemd)
met maatschappelijke zetel te 9000 Gent, Forelstraat 22

Gezien de aanmelding van een concentratie door voornoemde partijen, gezamenlijk ingediend op 14 november 1994;

Gezien de stukken van het dossier en het gemotiveerd verslag van de Dienst voor de Mededinging, overgemaakt aan de Raad voor de Mededinging op 2 december 1994 waardoor de zaak aanhangig is bij de Raad;

Gehoord het verslag van de Dienst voor de Mededinging bij monde van de heer Bert Stulens;

Gehoord de aanmeldende partijen in hun schriftelijke en mondelinge toelichtingen;

Het maatschappelijk doel van de VUM bestaat voornamelijk in de uitoefening van een druk-, pers- en uitgeversbedrijf in de ruimste zin, de uitbating onder alle vormen van publiciteit en de handel in alle artikelen en rechten die verband houden met de drukkerij, de pers en de publiciteit, inclusief alle audio-visuele technieken en middelen. De hoofdactiviteit van de VUM is het uitgeven van de kranten De Standaard, Het Nieuwsblad en De Gentenaar; daarnaast participeert de VUM in dochterondernemingen die op andere mediaterreinen actief zijn.

Het Volk heeft als maatschappelijk doel hoofdzakelijk het drukken en uitgeven van dagbladen, meer bepaald Het Volk en De Nieuwe Gids, weekbladen, andere mogelijke periodieke uitgaven, alsmede alle drukwerken voor derden en het verzorgen van alle reclame- en publiciteitsverrichtingen.

Dat de aanmeldende partijen ondernemingen zijn in de zin van art. 1 van de wet van 5 augustus 1991 ter bescherming van de economische mededinging, hierna de wet genoemd.

Krachtens de overeenkomst, ondertekend op 4 november 1994 tussen de aandeelhouders van Het Volk en de VUM, wordt de vennootschap N.V. Het Volk een dochteronderneming van de VUM.

Gezien het gaat om een verwerving van aandelen, betreft deze concentratie alle operaties, meer bepaald de activiteiten en participaties van N.V. Het Volk.

Dat de operatie een concentratie betreft overeenkomstig art. 9§1 b van de wet.

Het doel van de concentratie bestaat erin de verlieslatende vennootschap Het Volk te redden door een oplossing te zoeken buiten het bedrijf. Door de concentratie beogen de aanmeldende partijen zowel een behoud van de titel als het profiel van de kranten "Het Volk / De Nieuwe Gids" te handhaven. Om de redactionele beginselen en waarden die nagestreefd werden in de door Het Volk uitgegeven dagbladen te behouden, werd de Stichting Het Volk opgericht door de gewezen aandeelhouders van de vennootschap Het Volk. De stichting Het Volk werd opgedragen om enerzijds toe te zien op de naleving van de redactionele beginselen en waarden van de dagbladen Het Volk / De Nieuwe Gids en om anderzijds de autonomie van de redactie van deze kranten te waarborgen.

Dat de tussen partijen afgesloten overeenkomst van 4 november 1994 bij de Dienst voor de Mededinging werd aangemeld binnen de wettelijk voorziene termijn.

Overwegende dat moet worden nagegaan of de concentratie binnen het toepassingsgebied van de wet valt overeenkomstig art 11 §1.

Uit de stukken blijkt dat de bij de concentratie betrokken ondernemingen de omzeldrempel hebben bereikt.

Bij de voorgestelde concentratie zijn er meerdere markten betrokken; indien men zich beperkt tot de Vlaamse krantenlezersmarkt waar er een horizontale relatie bestaat tussen de beide krantengroepen stelt men vast dat in deze markt een gecombineerd marktaandeel van 45% wordt bereikt.

Het Volk dat volledig wordt overgenomen door de VUM is actief op de volgende markten: de Vlaamse tijdschriftenmarkt, de Vlaamse stripverhalenmarkt, de drukkerijmarkt, de markten van de audio-visuele omroepen, de huis aan huis-bladen, de Vlaamse krantenmarkt en de advertentiemarkt.

Overwegende dat de volgende markten kunnen beschouwd worden als betrokken markt zoals bedoeld in art. 11 §1 met meer dan 20% van de Belgische markt of een wezenlijk deel: de Vlaamse krantenmarkt en de reclame in de dagbladers. De relevante geografische markt is het Belgisch grondgebied.

Overwegende dat thans dient nagegaan te worden of de zopas beschreven operatie leidt tot een ontstaan of versterking van een machtspositie in de zin van de wet.

DE VLAAMSE KRANTENMARKT:

Uit de voorliggende gegevens blijkt dat de VUM via de overname van Het Volk binnen de Vlaamse krantenmarkt een gecombineerd marktaandeel verwerft van 45%. De Raad stelt vast dat iedereen in de sector overtuigd is van de noodzaak van een overname van Het Volk, dit omwille van de slechte financiële toestand van de onderneming. De Dienst voor de Mededinging verwijst naar De Persgroep waar deze stelt dat "enkel een mediagroep die in de Vlaamse krantenmarkt aanwezig is deze overname kan verrichten omdat enkel zij over de nodige operationele synergiën beschikken om de verlieslatendheid van Het Volk te stellen".

In de basisovereenkomst van 4 november 1994 werden als conditio sine qua non van de overname vooropgesteld zowel het behoud van de titel "Het Volk" als de handhaving van het profiel van deze krant. Kort na de ondertekening van de basisovereenkomst werd de V.Z.W. Stichting Het Volk opgericht die tot doel heeft de visie, de uitstraling en het karakter van de kranten "Het Volk" en De Nieuwe Gids" te vrijwaren. De V.Z.W. Stichting Het Volk heeft op haar beurt op 10 november 1994 een overeenkomst afgesloten met de N.V. Het Volk in haar nieuwe samenstelling waarin duidelijke garanties werden verstrekt voor het behoud van de redactionele beginselen en waarden. Uit wat voorafgaat volgt dat het behouden van de redactionele onafhankelijkheid van de krant "Het Volk" een juridisch afdwingbare verbintenis is die niet moet worden opgelegd door de Raad. In de basisovereenkomst die zij sloot met de aandeelhouders van N.V. Het Volk heeft de N.V. Vlaamse Uitgeversmaatschappij zich willen engageren voor vijf jaar. Zij is van oordeel dat na vijf jaar duidelijk zal moeten zijn of de overname bedrijfseconomisch al of niet verantwoord was en dat de logica er zich tegen verzet dat de krant gedurende vijf jaar in leven wordt gehouden tegen een hoge prijs enkel en alleen om er een titelblad van te maken.

Overwegende dat de globale context van de overname - waaronder het juridisch karakter en de traditie binnen de Krantengroep De Standaard- alle garanties biedt voor een behoud en de versterking van de titel "Het Volk" op de Vlaamse krantenmarkt. Men mag in dit verband stellen dat de operatie die het voorwerp uitmaakt van de aanmelding, meer bepaald de redding van de zwaar verlieslatende krant "Het Volk", bijdraagt tot het behoud van de concurrentiestructuur van de Vlaamse krantenlezersmarkt en derhalve vanuit mededingingsstandpunt positief kan benaderd worden.

DE RECLAME IN DE DAGBLADPERS:

Het is een niet betwist feit dat Het Volk zeer zwak scoort op het vlak van de reclamewerving. Reclameinkomsten zorgen voor hogere netto-winstbijdragen die noodzakelijk zijn voor het voortbestaan van de krant. Juist omwille van het feit dat zij op het vlak van de reclamewerving zeer zwak scoort is Het Volk in financiële moeilijkheden geraakt. Het ligt dan ook in de bedoeling van de VUM om onder meer op het vlak

van de reclamewerving een aantal belangrijke synergieën te realiseren die de leefbaarheid van de krant moeten verhogen. Om deze reden werd er aan de Dienst voor de Mededinging vanuit de sector gesuggered dat er op het vlak van de reclamewerving een aantal problemen zullen ontstaan die de mededinging op deze markt zwaar kunnen beïnvloeden, meer bepaald:

- de verplichte koppeling
- het oprichten van de reclameregie SCRIPTA
- een mogelijke toekomstige dominantie van VUM op het vlak van de nationale en regionale thema-reclame via haar positie op de dagbladenmarkt gecombineerd met haar aandelen in de VAR, in de RAR, in VTM en mogelijk in VT4.

Zolang de door beide bedrijven uitgegeven kranten - De Standaard, Het Nieuwsblad, De Gentenaar enerzijds, en Het Volk, De Nieuwe Gids anderzijds - een eigen leven blijven leiden als kranten met een eigen redactionele identiteit en zolang geen maatregelen worden getroffen die de adverteerder beperken in zijn keuzevrijheid, kan er vanuit het standpunt van de mededinging geen enkel bezwaar bestaan tegen louter interne maatregelen.

De Raad stelt echter dat een verplichte koppeling naar de adverteerder toe van de titels van de krantengroep De Standaard enerzijds en Het Volk / De Nieuwe Gids anderzijds, onvermijdelijk een weerslag zal hebben op de mededinging.

Om die reden wordt verbod opgelegd op een "verplichte koppeling" die erin zou bestaan dat het niet mogelijk zou zijn in de krantengroep De Standaard te adverteren zonder Het Volk / De Nieuwe Gids erbij te nemen en omgekeerd.

De Raad neemt akte van het feit dat de VUM zich tegen dergelijk verbod niet verzet (memorie dd. 08.12.94, p. 18, par 2).

Vanuit dezelfde bekommernis tot behoud van de bestaande mededingingsstructuren heeft de Dienst bezwaar tegen het hanteren door reclameregies van verplichte koppeling tussen de titels die de regie aanbiedt. Uit contacten van de Dienst met de mediacentrales blijkt dat de oprichting van dergelijke reclameregies een antwoord is van de dagbladuitgevers op de mediacentrales om op die manier een grotere onderhandelingsmacht te bekomen ten overstaan van de adverteerder.

De N.V. VUM en N.V. Het Volk bezitten samen 50% van de aandelen van de reclameregie N.V. SCRIPTA wat volgens hen nog geen zeggenschap biedt over N.V. SCRIPTA omdat de statuten allerlei beveiligingsmechanismen zouden inhouden.

De Raad neemt akte dat de N.V. Vlaamse Uitgeversmaatschappij en N.V. Het Volk in overleg met de andere aandeelhouders, N.V. Roularta en N.V. Concentra, de reclameregie Scripta zullen aanmelden bij de Dienst met het oog op een eventuele negatieve verklaring / vrijstelling (memorie dd. 08.12.94, p.18, par 3).

Wat betreft de mogelijke machtspositie van de VUM na de overname van Het Volk door haar participaties in andere mediavormen overweegt de Raad het volgende:

Wanneer deze participaties elk afzonderlijk worden onderzocht dan moet worden vastgesteld dat op het vlak van de mededinging er geen bezwaar kan worden tegen ingebracht. Indien deze participaties in hun totaliteit worden bekeken dan stelt de Raad vast dat de VUM via deze participaties een groot concurrentieel voordeel geniet ten overstaan van zijn naaste concurrenten.

De VUM heeft participaties in de volgende mediavormen:

- een minderheidsaandeel in de Regionale Audio-visuele Regie dat elke zeggenschap uitsluit
- een aandeel in VTM dat enkel toelaat de vruchten te plukken van de dividenden zonder dat de minste zeggenschap bestaat
- alhoewel de VUM voor 45% participeert in de Vlaamse Audio-visuele Regie stelt dit haar niet in staat een feitelijke zeggenschap uit te oefenen over de VAR en decretaal is voorzien dat de BRTN altijd de

zeggenschap moet houden in de vennootschappen waarin zij participeert. Er bestaat geen discrepantie tussen de juridische toestand - zeggenschap van BRTN - en de feitelijke situatie; de BRTN-vertegenwoordigers hebben de meerderheid op de coördinatievergaderingen waar alle beslissingen worden genomen. Hic et nunc is er noch sprake van een machtspositie noch van misbruik van machtspositie.

Geen enkel concreet gegeven wijst op het bestaan van een machtspositie ten gevolge van deze diverse participaties.

Uit de contacten van de Dienst met de sector blijkt vooral de participatie van de VUM in de VAR zeer gevoelig te liggen bij de concurrentie. Zonder daarop in detail te moeten ingaan neemt de Raad akte van de beslissing van de VUM om haar participatie in de N.V. Vlaamse Audio-visuele Regie open te stellen voor andere uitgevers (memorie dd. 08.12.94, p. 18, par. 5).

OM DEZE REDENEN,

De Raad voor de Mededinging,

- neemt akte dat de N.V. Vlaamse Uitgeversmaatschappij en N.V. Het Volk in overleg met de andere aandeelhouders, N.V. Roularta en N.V. Concentra, de reclameregie N.V. Scripta zullen aanmelden bij de Dienst voor de Mededinging met het oog op een eventuele negatieve verklaring / vrijstelling;
- neemt akte van de beslissing van de N.V. Vlaamse Uitgeversmaatschappij om haar participatie in de N.V. Vlaamse Audio-visuele Regie open te stellen voor andere uitgevers;
- verzet zich niet tegen deze concentratie en zegt dat zij toelaatbaar is met dien verstande dat er verbod wordt opgelegd op een verplichte koppeling die erin zou bestaan dat het niet mogelijk zou zijn in de krantengroep De Standaard te adverteren zonder Het Volk / De Nieuwe Gids erbij te nemen en omgekeerd.

Aldus uitgesproken op 12 december 1994 door de Kamer van de Raad voor de Mededinging samengesteld uit de heer M. Handschoewerker, kamervoorzitter, de heren M. Huyghe, P. Eeckman en P. Van Cayseele, leden.